

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE
PASSIONE NEPHRITICA

QVAM
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
PRAESIDE

IOH. FRIDERICO CARTHEVSER

MED. DOCT. ET PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO
FACVLT. MED. h. t. DECANO

PRO GRADV DOCTORIS

SVMNISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGHS
RITE CAPESSENDIS

DIE DECEMBR. MDCCLIII.

H. L. Q. C.

PVBLICE DEFENDET

IOHANNES GODOFREDVS ELLER

LANGERHVSANO THVRINGVS

FRANCOVRTI ad VIADRVM

TYPIS IOHANNIS CHRISTIANI WINTERI, ACAD. REG. TYPOGR.

16

DISSERTATIO IN AEGYPTIA MEDICA

DE

PASSIONE NEPHRITICA

QUAM

CONSENSU CRATONAE FACULTATIS MEDICAE

PRÆSIDIO

IOH. FRIDERICO CARTHEVSER

MED. DOCT. ET PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO

IN AEGYPTO

PRO GRADU DOCTORIS

SVMMO IN MEDICINA HONORIS ET PRIVILEGIIS

ACADEMIAE

IN AEGYPTO

M. D. C. C. C.

PRÆSIDIUM

IOHANNES GODEFRIDVS ELLER

PRÆSIDIUM

FRANKFURTI A. M. D. C. C. C.

APUD IOHANNIS CHRISTIANI WITTEBERG. ACAD. REG. TYPOG.

V I R O
ILLVSTRI, EXPERIENTISSIMO ATQVE
DOCTISSIMO
D O M I N O
IOANNI THEODORO
E L L E R O

POTENTISSIMI REGIS BORVSSORVM
CONSILIARIO AVLICO, PERSONAE REGIAE VT
ET COHORTIVM BELLICARVM MEDICO PRIMA-
RIO, SOCIETATIS REGIAE SCIENTIARVM ET
COLLEGII MEDICO-CHIRVRCICI BEROLINENSIS
DIRECTORI, SVPREMI MEDICORVM COLLEGII

DECANO, SOCIETATIS NATVRAE CVRIOSORVM

ATQVE COLLEGII SANITATIS

MEMBRO

*PATRVO, PATRONO, ET OPTIMO FORTV-
NAE SVAE PROMOTORI*

OMNI AMORIS ET OBSERVANTIAE

CVLTV

SIMPITERNVM PROSEQVENDO

SPECI

SPECIMEN HOC INAUGURALE

IN PUBLICUM

GRATI ANIMI TESTIMONIUM

CUM ARDENTISSIMO OMNIGENAE FELICITATE

TIS VOTO

OFFERT AC CONSECRAT

POTENTISSIMI REGIS BORUSSORVM

CONSILIARIO AVLICO, PERSONAE REGIAE UT

ET COHORTIVM BELLECAVVM MEDICO PRIMA-

RIO, SOCIETATIS REGIAE SCIENTIARVM ET

COLLEGII MEDICO-CHIRVRGICI BEROLINENSIS

DIRECTORI, SUPREMI MEDICORVM COLLEGII

DECANO, SOCIETATIS NATVRAE CVRIVSIVM

AVLICAE COLLEGII SANITATIS

MEMBERO

PATRNO, PATRONO, ET OPTIMO FORNIS

NAE SVAE PROMOTORI

OMNI AMORIS ET OBSERVANTIAE

CVLTV

IOHANNES GODOFREDVS ELLER.

2923

DISSERTATIO INAUGVRALIS
MEDICA
DE
PASSIONE NEPHRITICA.

§. I.

Notissima ac satis frequens illa renum adfectio spasmodico-dolorifica, quæ vulgo *Passio nephritica*, *Dolor nephriticus*, *Malum nephriticum*, itemque, quanquam generatim minus recte, *Nephritis* nuncupatur, inter morbos, qui miseris mortalibus ingentes nonnunquam cruciatus pariunt, quin vita eosdem haud raro privant, sibi eminentem omnino locum vindicat, et ideo maxime, quod plures, easque valde discrepantes, causas agnoscit, adeoque diversam pa-

A 3 riter

riter medelam postulat, attentam præ multis alijs considerationem meretur; quemadmodum memorata sequens de hoc malo tractatio, quam, licet minime novam fore, probe sciam, suscipere hac vice, procinusque exordiri, mecum constitui, uberius docebit.

§. II.

Priusquam ad ætiologiæ evolutionem descendam, brevem, eamque generalem, morbi historiam præmittere, et ea inprimis symptomata, quæ morbum hunc, a quacunque etiam causa ortum, ordinario comitantur, ejusdemque præsentiam manifestant, enarrare, necessum non minus, quam ordini consentaneum duco. Primo igitur loco ipsum dolorem, qui morbi quasi essentiam constituit, et regionem lumbarem dextram aut finistram, vel etiam, licet rarissime, utramque occupat, considerabo. Dolor hic, qui modo vehementior ardens, pungens, mordicans, lancinans est, modo remissior tensivus, aut pressorio-gravativus, in dicta quidem regione lumbari sedem fixam, atque primordia habet, inde nihilominus, propter nexum nervorum, membranarum etc., ad dorsi spinam et pubis regionem extenditur, immo, altius haud raro in abdominis cavitatem penetrat: unde etiam fit, ut practici incauti crebro decipiantur, et insolentiora pathemata, a renum spasmo saltim consensualiter producta, morbos primarios æstiment, hisdemque remedia unice opponant. Retificare pariter nequeo, sæpissime, inverso prorsus modo, cruciatus hæmorrhoidales, infimam dorsi partem occupantes,

pantes, nec minus intestini coli, et aliarum partium, circa renes jacentium, dolores cum vero dolore nephritico confundi. Nam quoties, dudum hoc annotante B. FRIDERICO HOFFMANNO (a), musculi lumborum interni et externi, ligamenta vertebrarum lumbarium nervea, plexus nervorum mesentericus superior, ramus arteriæ mesentericæ superioris, et circa vicinias flexuosus intestini duodeni finis, nec minus sigmoidea coli flexura a vitioso ibi stagnante, sive seroso humore vel nimis distenduntur, vel comprimuntur, dolor satis gravis, nephriticum valde æmulans, oritur. Simile quid interdum quoque fieri observamus, quando rheumatismus partes memoratas invadit, vel vertebrae etiam cum nervis et musculorum tendinibus, ob casum prægressum, aut magni oneris levationem, a propria fede aliquantulum recedunt: Notari tamen debet, posteriores hosce dolores, a rheumatismo scilicet, et levissima vertebrarum etc. dislocatione oriundos, præcedentibus ut plurimum atrociores esse, et adeo subinde, nunc subito, nunc pedetentim, incrementum, ut ægri, non aliter propemodum, ac si lumbi per medium dissecti essent, incurvati incedere cogantur, nec surgere etiam valeant. (b)

§. III.

(a) *In Med. Syst. T. IV. Parr. II. Sect. 2. p. 361.*

(b) „Dolorem lumborum rheumaticum, BAELIUS in *Operib.* p. m. „nob. scribit, a nephritico per hoc certissimum signum distinguere poteris: Pete ab ægro, an, dum in terram incurvatur, et exinde erigitur, cum difficultate erigatur, adeo ut „per medium quasi scindi videatur; si hæc adsunt, pro certo

§. III.

Ad notabiliora pathemata reliqua, quæ sese nephritico dolori, tanquam mera symptomata, jungere consueverunt, præter magis minusve cohibitam diuresin, cruris, reni dolenti subiecti, stuporem, inguinis dolorem, et apud viros vicini quoque testiculi retractionem, itemque pertinacem alvi obstructionem, tormina ventris colica, (a) ructus

„habeto, dolorem illum non esse nephriticum, sed rheumaticum, productum scilicet ab acribus et muriaticis salibus per ferofum humorem illinc depositis.

(a) Quo circa vulgaris ac veri doloris colici, et veri pariter doloris nephritici diagnofia omnis evitetur error, fequentia notanda erunt:

- 1.) Dolor colicus acerbiffimus, contorquens quasi, lacerans, et vage lancinans est, nephriticus vero comparative mitior, magisque prefforius deprehenditur, nec ægrotantium quoque vires tam subito, quam ille, dejicit.
- 2.) Dolor colicus ordinario cinguli inftar medium ventrem affigit, et magis vagus est, nephriticus ex adverfo in rene affecto et lumbari regione fixus, indeque ad spinam dorsi, et adhuc magis, fecundum ureteris longitudinem, ad testem cum femoris stupore exporrigitur, immo ulterius descendit, ita ut ægri in urethra et glande virili titillationis moleste aut puncturae sensum percipiant.
- 3.) Post alimentorum adfumptionem dolor colicus ordinario augeatur, nephriticus jejuno ventriculo magis urget, paululumque post pafum remittit.
- 4.) Excretio alvina et vomitus majus levamen colico, quam nephritico dolori afferunt.
- 5.) Urina sub colicæ initio craffior est, in passione nephritica pri-

ruetus frequentes, nauseam, ac vomitum, quæ singula spasmò renum, per nervos et membranas connexas propagato, suam debent genesin, referre nullus dubito; monendum cæteroquin erit, pro differenti causarum indole modo hæc, modo illa atrociora reperiri. Nam stupor cruris v. g., præsentè inprimis calculo, supervenit, et magna incrementa capit, quando calculus, præsertim grandior, e pelvi ureterem ingressus, angustumque hunc ductum valde distendens, substratum musculum psoam, ejusdemque nervum violentius comprimit.

§. IV.

Adductis symptomatibus, tum communibus prorsum, tum nephritico dolori creberrime complicatis, pro circumstantiarum apud ægros diversos discrepantia, adhuc alia, quæ quasi propria seu specifica appellari merentur, accedunt; quæ autem cum absque speciali causarum contemplatione distinctè recenseri nequeant, ad ætiologiæ ventilationem confestim progrediar, et de *Calculo*, qui causam passionis nephriticæ frequentissimam suppeditat, primum loquar. Duplici modo calculi renales, sive in pelvi, sive ureteribus delitescant, nimirum propter asperitatem

rum clara ac tenuis, postea aliquid subsidet, et tandem arenulæ, aut lapilli, aut copiosa materia sabuloso-pituitosa, aut salino-tartarea, in splendentes moleculas in vitri fundo concresecens, excernuntur. Conf. I. ALLEN in *Synops. Univerf. Med. pract.* p. 230. it. FR. HOFFM. l. c. p. 362.

B

ritatem suam et figuram angulosam pungendo ac lacerando, vel ob magnitudinem duntaxat premendo, ac valide distendendo. dolorem nephriticum, ac quidem in casu priori atrocem, quin atrocissimum, puncturium ac lancinantem, in posteriori autem ut plurimum leniorem saltem gravativo-tensivum atque pressorium provocant: Ut plurimum, inquam, non semper; experientia enim teste obtusi etiam calculi, ast simul grandiores, acerbum dolorem pungentem ac dilacerantem pariunt, quoties sese in caput ureteris altius insnuant, vel, per ureterem ad vesicam urinariam descensuri, sub itinere suo incarcerantur, adeoque sub pertinaci hac inhæsiōne non solum urinæ transitum plene planeque impediunt, sed laudatum quoque canalem nervoso-musculofo-membranaceum vehementer distendunt: Immo, frequens docuit observatio, calculos grandiores, simulque angulosos, diu interdum in pelvi renum latitare quietos, nec ulla plane suscitare incommoda (a), donec fortuito per causas varias, inordinatum v.g. ac vehementem corporis motum, equitationem, duriorem ac diuturniorem vecturam, terrorem, iracundiam, vomitum, tussim, frequentem sternutationem, refrigerationem lumborum, adsumpta cathartica et diuretica fortiora, hujusque census alia, ita, mediante concussione, aut vehemēti fibrarum renalium irritatione ac constrictione, commoveantur, ut situm incongruum, hostili actioni magis idoneum, nanciscantur, vel penitus e pelvi in angustiore ureterem exturbentur.

§. V.

(a) Conf. BAELII. l. c. p. 118.

Quamdiu calculus in pelvi latet, dolor fixus atque continuus, quem ægri in regione lumbari percipiunt, plerumque obtusus saltem gravativus atque pressorius, rarissime pungens ac lacerans est, quamprimum vero ureterem intrat, dolofubito lancinans evadit atque dilacerans: unde, secundum BAGLIVI effatum (a) sensus subitaneus rei pungentis, veluti aculei in regione ureteris, signum calculi hac parte jam impulsi certissimum est. Calamitatem, quam dolor adfert, plura molesta symptomata, ex nervorum aliarumque partium consensu orta, ardor videlicet lumborum, inflexibilitas spinæ dorsalis, stupor cruris ejusdem lateris, retractio testiculi, acerbi intestini coli dolores, refractaria alvi adstrictio, vomitus frequens, et sæpe etiam urinæ cruentatio aut suppressio magnopere augent. Materia, quæ vomitu rejicitur, plerumque in principio pituitosa est, deinde flava, bili haud dissimilis, tandemque æruginosa. Urina parcissime fluit, limpidaque et tenuis, vel cruenta est, post calculi tamen descensum in vesicam, crassa fit, turbida atque subnigricans, et copiosius quoque excernitur.

§. VI.

Calculorum vice interdum *Materia mucido-tariarea ac sabulosa*, quæ in renibus diucius retenta tandem in unum aut plures lapides concrefcit, perfungitur, quando in pelvi coacervatur ac vehementius per causas antea allegatas

(a) L. c. p. 116.

commovetur, vel e renibus ad vesicam descendens, in uretere subsistit, eumque magis minusve obstruit, atque distendit; dolor tamen et symptomata reliqua, quæ excitat, remissiora sunt, quam inhærente calculo compacto, et citius quoque remittunt, quoniam obstruens saburra pituitoso-fabulosa lotio insequente, et adhuc magis iterata tunicarum pressione facilius resolvitur, ac citius itaque ex uretere in vesicam transit. Durante ureteris obstructione, urina pauca quantitate prodit, et ordinario tenuis atque aquosa reperitur, deinde vero, reserata nimirum ureteris obstructione, crassa, turbidaque redditur, et copiosas partes pituitosas, sabulo albicante aut rutilante mixtas, ad vitri fundum ac latera deponit.

§. VII.

A prædicta materia sabuloso-mucida non adeo, longe *Recrementa* illa *acria tartarico-salina*, itemque *tenerima ac rutilantia sabulosa* recedunt, quæ apud arthriticos, scorbuticos, hypochondriacos, aut gravi rheumatismo laborantes, magna nonnunquam copia ad renes deferuntur, ibidemque cum lotio ex sanguine secreta, non tantum pelvis tunicas et corpora renum mamillaria, sed deinde etiam sub ulteriori suo progressu ad vesicam ureteres vellicant, pungunt, rodunt, et hac igitur ratione nephriticum spasmodum atque dolorem, eumque ut plurimum pariter ardentem, pungentem, rodentem, non solitarium tamen, sed vesicæ dolore, et continua propemodum stranguria stipatum, pariunt. Optime hæc species ex prægressis aut com-

plicatis

plicatis symptomatibus arthriticis, rheumaticis, scorbuticis, et hypochondriacis, nec minus e socia stranguria, junctoque urinæ ardore, et hujus inprimis sedimento, vel rutilante atque tenerrime fabuloso, (a) vel mucido lateritio, vel micante et subinde plane crystalliformi tartareo-salino cognoscitur. Criteriis hisce saturatam aut obscuram urinæ rubedinem, quin fuscedinem addere vellem, nisi comper- tum haberem, colorem hunc minus constantem esse, et parum quandoque a naturali defestere.

§. VIII.

Quartam passionis nephriticæ causam *Inflammatio* constituit, quam interdum vulgares atque communes in-

B 3

flamma-

(a) Rutilantis atque subtilis hujus sedimenti urinarii mentionem, præter alios nonnullos, dudum quoque allegatus IOHANNES ALLEN fecit: „Symptoma illud scorbuticum, *Lib. cit. cap. 8. art. 56. inquit*, mendaci speciem calculum præ se ferens (de quo *Dravivius*) non solum scorbuticis, sed hypochondriacis familiare est: Tartarus sub specie fabuli rutilantis ut plurimum in urinæ subsidentia se prodit, quandoque in atomis adeo subtiliter divisus, ut visum fere effugiat, lateribus vero matulæ firmiter adhererere solet; tormina nephriticis æmula concitat, et his comitem se adjungit stranguria fere continua &c. *Et Cap. 9. art. 56. de eodem sedimento ita differit*: „Sabulus rutilus tartareus, in urinis scorbuticorum excerni solitus, nephritidem spuriam sæpius inducit, quatenus angulis acutis ejusdem atomi gaudent (quod pariter ex adhesionem ejus tam firma matulæ lateribus, ut non nisi vi inde ablui possit), quibus partes nervosas vellicant, et tormenta, ipsis nephriticis (ab ordinaria scilicet materia calidiusa) graviora, excitant, unde quoque sæpius stranguriam inducunt. &c.

inflammationum genitores, interdum vero, et multo quidem frequentius, asperiores aut commoti calculi renales, itemque accumulata materia sabulosa, aut tartareo-salina fibrarum laceratione, aut violentissima ad minimum earundem irritatione producant. Strictè hæc species *Nephritis* vocatur, et semper febrem continuam acutam, quæ præcipuum ejus signum pathognomicum suppeditat, pedissequam habet. Dolor, cui sese æque, ac in speciebus plerisque reliquis, ructus crebriores, vomitus biliosus, tormina colica et iliaca, retractio testiculi, et stupor cruris vicini jungunt, in regione lumbari continuus, valde ardens, pulsatilis, et interdum quoque pungens est: Urina parcissime fluit, quin, admodum aucta vasculorum strictura, penitus haud raro supprimitur, et in principio atque progressu valde rubescit, deinde vero, malo scilicet ad summum provecto, limpida et aquosa redditur. (a)

§. IX.

- (a) „Secundum RIVERIUM signa inflammationis renum diagnostica sunt dolor in renum regione gravis, et aliquando pulsans, si locus, in quo sunt arteriæ, afficiatur: et ille dolor, ad partes vicinas extenditur, ut ægri neque sese erigere, neque pedibus inniti valeant, tum etiam difficile in latus oppositum sese convertere, neque in illud, neque in ventrem decumbere possint, quia suspenditur pars inflammata: ideo perpetuo in dorsum residere coguntur, et si sternutatio, vel alia corporis commotio accedit, dolor valde exasperatur. Stupor aut etiam dolor in crure ejusdem lateris percipitur, ob nervi, qui inde ad crus tendit, condolentiam. --- Urina in principio tenuis est, et flava, in progressu vero rubicunda et crassior evadit; febris assidua et acuta ægrotantem

§. IX.

Eventum hic morbus varium, eumque nunc bonum, nunc malum, nunc plane funestum, fortitur. Si inflammatio enim ante diem septimum perfecte rursus dissolvitur, nihil incommodi remanet; sin ultra septimum autem diem excurrat, abscessus, quem formari horror sæpius recurrens, notabilis remissio doloris, pulsatio fortis, et gravitas stuporque partis affectæ indicant, generatur, eodemque rupto, dolor ardens ac morficans supervenit, et urina purulenta, ac foetida excernitur. In gangrænam denique et sphacelum, cui mox ipsa mors succedit, inflammationem abiisse, repentina doloris citra causam cessatio, subitaneus virium lapsus, sudor frigidus, pulsus debilis intermittens, singultus, et urina, si adhuc aliqua scilicet ejusdem excretio contingat, foetida admodum, livida, nigricans, capilloso, fuscisque ac nigris carunculis referta, testantur.

§. X.

Memoratus abscessus, inflammationi nonnunquam succedens, consolidationem per sæpe respuit, et in refractarium itaque *Ulcus*, quod novam rursus doloris nephritici causam suggerit, degenerare solet: Simul tamen hoc loco notandum venit, non abscessum duntaxat ulceri generando

„affligit, quam sæpe sequuntur vigilæ, deliria, aliaque gravia symptomata: nausea et vomitus sæpe affligit, quo biliosa, pituitosa, ac varia rejiciuntur &c. Vid. *Ejusd. Prax. med. Lib. 14. Cap. 5.*

nerando aptum esse, sed idem quoque calculos asperiores atque vehementius commotos, itemque supra adducta recrementa humorum caustica, largissime in pelvim deposita, lacerando, erodendo, corrodenoquoque haud raro excitare. Dolor, præsentē hac causa, in regione lumbari rodens ac morficans est, urina, quod præcipuum signum diagnosticum existit, foetente materia purulenta, carunculisque ulcerosis, superficiei plerumque innatantibus, scætet (a), et per intervalla etiam multo cruore permixta cernitur, dolores colici cum pertinaci alvi obstipatione identidem oriuntur, tandemque tabes corporis universi, febre lenta stipata, accedit, omnemque sanationis spem tollit.

§. XI.

Ad caussarum denique censum *Congestiones sanguinis impetuosiores* referendæ sunt, quæ interdum, apud senilis

- (a) Præsentē vesicæ dolore, graveolens quidem materia ulcerosa item excernitur, ast quidquam tamen discriminis hanc et illam, quæ e renibus venit, docente ROMMIO, intercedit: „Renibus nimirum affectis, non æque difficulter urina redditur, et quod ex his deteritur, rubet, seu tenues trahuntur carunculae seu s'amenta capillis similia: minor etiam incidit dolor, sæpiusque cruor, et majore copia meitur, magisque toti urinæ permixtus est. At vero exulcerata vesica, major fit urinæ tum cupiditas, tum difficultas. Quicquid decidit, album est, dolores magis urgent, minusque sanguinis, minusque urinæ misti ferrur. Vid. *Ejusd. Observar. medicinal. Lib. II. p. m. 208.*

nilis inprimis ætatis subjecta, versus renes fiunt, ibidemque vehementem vasculorum sanguiferorum distensionem, fibrarumque nervearum pressionem, et hac mediante violentam quoque earum stricturam efficiunt, quando *fluxus hæmorrhoidalis* supprimitur, vel, deficiente omnimoda cruoris excretionem, sic dictæ *hæmorrhoides cæcæ* superveniunt, et acerbiores dolores in dorso, ventre infimo, et intestino recto provocant. Similes violentæ sanguinis regurgitationes versus renes subinde etiam sub rebelli *fluxus menstrui suppressione* et *defectu* observantur: Monendum tamen, dolorem nephriticum longe sæpius congestiones hæmorrhoidales, quam hystericas subsequi; nec silentio quoque prætermittendum erit, hujus originis dolori nephritico per sæpe mixtum cruentum, præsertim si tempestiva sanguinis abundantis detractio neglecta fuerit, complicari. Dolor in regione lumbari ut plurimum remissior gravativus, pressorius, tensivus, rarissime pungens est, et reliqua etiam symptomata nephritica mitiora reperiuntur: Ut plurimum, dixi; exempla enim, in praxi quandoque obvia, hanc etiam doloris renalis speciem ad eminentem subinde gradum increfcere, abunde comprobant. E vulgaribus hujus morbi symptomatibus specifica causa vix aut ne vix cognoscitur, sed hic illa pathemata, quæ refractariam hæmorrhoidum aut catameniorum obstructionem comitantur, lucem maxime foenerari debent.

§. XII.

Ultimo tandem caussis hætenus recensitis *Vermes*, et *Venena erodentia fortiterque vellicantia*, cujus census v. g.

C

cantha-

cantharides sunt, addere nullus dubito, etiamsi simul fa-
teri cogar, quod hæ causæ rarius longe, quam præceden-
tes, apud ægros nephriticos occurrant. Vermium, in
pelvi latitantium, nulla certa dantur signa, sed conjecturæ
duntaxat locus relinquitur, quando diagnostica causarum
vulgarium signa penitus deficient: Quod adsumta autem
venena erodentia, aut violentissime tamen irritantia atti-
net, illa, (nisi clandestinæ fortassis atque nequissimæ alio-
rum fraudes intercesserint), debite considerata ingestorum
qualitate, facile patefcunt.

§. XIII.

Ex præmissa ætiologiæ tractatione protinus unum-
quemque perspecturum esse credo, quod passionis nephri-
ticæ curatio, quam nunc ea pariter, qua fieri poterit, bre-
vitate, tradam, non uno semper eodemque, sed, pro-
pter causarum discrepantiam, diverso prorsus modo insti-
tui debeat. Præsente nimirum calculo, aut coacervata
duntaxat materia pituitoso-sabulosa, illa ita maxime in
principio adornanda est, ut spasmi fibrarum ac membrana-
rum infolentiores tollantur, quo calculi grandiores ad
pristinam rursus quietem redire, pituita vero, sabulum, et
lapilli minores, viis laxatis, promoveri melius, atque
expelli possint. Ad obtinendum igitur hunc scopum sese
præ reliquis *Emollientia*, *Demulcentia*, et *Lubricantia* com-
mendant, quæ temperata natura unguinoso-oleosa, mu-
cilaginea, ac gelatinosa gaudent; uti ex internis v. g. sunt
juscula

juscula carniū, præfertim carnis bovinæ, vitulinæ, ac gallinacæ, juscula hordeacea et avenacea, cum floribus sambuci, chamomillæ vulgaris, radice altheæ, etc. cocta, et spermate ceti, oleo amygdalarum dulcium, olivarum, lini, cremore lactis, butyro nondum salito etc. potentiora reddita, itemque lac recens tepidum, serum lactis dulce, electuarium ex oleo amygdalarum dulcium, spermate ceti, et pauxillo rhabbarbari orientalis, ut et emulsiones ex aquis destillatis mere refrigerantibus, et amygdalis dulcibus, sem. quatuor frigidis majoribus et minoribus, nitro depurato, syrupo dialtheæ Fernellii, papaveris albi etc., decocta aquea tepide hausta ex hordeo, avena, rad. altheæ, taraxici, scorzonæræ, glycyrrhizæ, rasura cornu cervi, eboris etc. Pituita valde simul abundante, pulveres quoque ex lapidibus cancrorum, nitro depurato, terra foliata tartari, spermate ceti, et pulvere liquiritiæ egregie profunt.

§. XIV.

Operationem salutarem et validiorem et certio-
rem laudata interna exercent, quando externa pariter emol-
lientia, cataplasmata scilicet, fomenta, unguenta, lini-
menta, femicupia, et maxime clysteres simul in usum tra-
huntur. Inter unguenta, quæ dudum in Officinis phar-
maceuticis prostant præparata, unguentum dialtheæ, ano-
dynamum, et clysmaticum eminent: Linimenta ex oleis un-
guinosi et pinguedinibus, cataplasmata, fomenta, ac bal-
nea e rad. altheæ, malvæ, liliorum alborum, flor. cha-

momillæ simpl., meliloti, sambuci, liliorum alb., sem-
lini, fœni Græci et similibus, et clysteres denique vel ex
hisce, vel meris subinde oleis unguinosi, oleo lini v. g.,
olivarum, amygdalarum dulcium, oleo infuso chamome-
lino, flor. verbasci, liliorum alborum etc. parari pote-
runt: Absit tamen usus horum posteriorum diuturnus ac
crebro repetitus, ne intestina tono suo nimium priventur,
et inde igitur aliarum postea ægritudinum fundamenta
ponantur. Partium solidarum enim tonum medicamentis
relaxantibus prosternere, parvum, prostratum vero rursus
reducere, magnum opus est.

§. XV.

Cessante strictura partium affectarum spasmodica,
quod e doloris, cæterorumque symptomatum remissione
patet, sabulum, pituita, et lapilli minores facile qui-
dem per ureteres in vesicam transeunt, indeque haud
raro etiam a natura profus expelluntur: Attamen-
quum hoc non semper fiat, adeoque alio tempore novi-
terum insulcus nephritici metuendi sint, mitiora postmo-
dum, immo interdum fortiora pellentia diuretica, nisi
grandioris forsan calculi suspicio adsit, exhibere, pro-
ficuum fore arbitror. Locum inter medicamenta
hæc, eaque tutiora et præstantiora, obtinent 1) aquæ
foteriæ minerales Selteranæ, Spadanæ, Egranæ, An-
tonianæ etc., vel per se, vel cum lacte haultæ, 2) decocta
et infusa theiformia ex rad. cichorii, taraxici, pareiræ bra-
væ, pimpinellæ albæ, herba hederæ terrestris, chamæ-
dryos

dryos nobilis, veronicæ, teucii veri, flor. calcatrippæ, fem. sceniculi, flaved. cort. citri, ligno Gvajaco, nephritico etc., 3) *pulveres* ex lapidibus cancrorum, rad. irid. Florent., curcumæ, nitro, tartaro solubili, terra foliata tartari, cremore tartari, coccionella, asellis præparat., regulo antimonii medicinali, et sulphure antimonii aurato, 4) *mixturæ concentratæ* ex tinctura rhabarbari, succini, benzoes, pimpinellæ albæ, (a) ess. gummi ammoniaci, spiritu nitri et salis dulci, liquore anodyno minerali etc., et 5) denique *mixturæ leniores* ex liquore terræ foliatæ tartari vinoso, extracto angelicæ, card. bened., trifolii fibrini, chamomillæ simplicis etc., quibus, si utile visum fuerit ac necessarium, prædicta liquida potentiora post fil-

C 3

tratio-

(a) Medicorum nonnulli, præsertim in Anglia, persæpe expellendi sine in adfectibus calculosis tincturam cantharidum ad guttas 10, 20, 30., 40. cum vino propinant: Verum, quod me atinet, periculofam hanc audaciam satis mirari nequeo, quum certo omnino certius sit, quod tinctura hæc indolem corrosivam, cui perfecte corrigendæ mixtus vini spiritus minime sufficit, obtineat, et partes ideo, quas transit ac permeat, hostili rosione et erosione facile lædere valeat. Clarius memorata ex ipsa præparatione patebunt; quare eandem hic subjungere non inutile futurum existimo. Est autem sequens: Rec. Pulveris cantharidum unciam unam, spiritus nitri fortissimi uncias duas, digere simul per diem et noctem, sic cantharides penitus dissolvuntur, et liquor colorem rubicundum impetrat. Huic deinde superaffunde spiritus vini uncias sex, digere iterum (quo diutius, eo melius), postea filtra tincturam, et ad usum repone. Dosis, uti antea pridem dictum, a guttis 10. ad guttas 20., 30., 40. ascendit.

trationem solutionis nunc majori nunc minori quantitate addere licet.

§. XVI.

Calculo grandiori præsentē, nihil amplius, uti jam antea monui, suscipiendum est, ne, vix restituta quiete, pristinae turbæ revertantur, et ægrum in majus vitæ discrimen deducant. Loquuntur quidem scriptores nonnulli de lithotomia renali, eamque non plane impossibilem esse opinantur: Verum enim vero, quum operatio hæc pro meo judicio periculosissima sit, et aptior omnino ad ægrum interficiendum, quam conservandum, commendare eam minime audeo, sed ista saltem, quæ sæpe laudatus I. ALLEN vel potius GREENFIELDIVS de illa reculit, adducam: „Calculus grandior, sic verba sonant (a), in rene „una cum ejusdem ulcere est casus desperatus; aliquando „vero natura, dictu mirabile, ultra spem omnem abscessum „efficiens per ipsos spinales musculos viam patefecit ad „calculum ejiciendum, et tandem ulcus consolidatum fuit. „Atque hinc quasi charta provocatoria, natura monstrante „viam, ad aliquid tentandum ars nostra laceffitur. Audax „omnia perpeti, gens humana. Operationem *Lithotomiæ* „*Vesicalis* omni ævo chirurgi exercitarunt; sed de *Litho-* „*tomia Renali*, quod scio, nusquam omnino audivimus ante „te celebrem *Dominicum Marchetti Pataviensem*, qui e rene „*Consulis Hobson* calculum sectione eduxit, ægrumque ad „integram sanitatem restituit. *Transact. Philosoph.* no. 223.

Unam

(a) Lib. cit. Cap. VII. Art. 41. p. 263. sequ.

„Unam adhuc aliam *Nephrotomia* instantiam pari successu
 „ex historia Gallicana affert *D. Freund Hist. Med. Vol. 2. p.*
 „185. Sed ut cum sagaci *D. Rutty* loquamur (in eleganti
 „suo tractatu de *duabus urinariis*) ex consideratione par-
 „tium secundarum est saltem pura puta *possibilitas*, ut hæc
 „operatio feliciter succedat, *probabilitas* vero vix aut ne
 „vix quidem. etc.

§. XVII.

Parum ab antecedente medendi methodo illa recedit, quam practici rationales præsentē copiosa materia acrisalina observare solent, præterquam, quod oleosorum, pinguium, aliorumque emollientium usus multo parcius, mucilaginosorum autem ac gelatinosorum demulcentium exhibitio et largior et frequentior esse debeat. Præter demulcentia, quorum selectiora supra pridem §o. 13. indicavi, laxantia etiam mannata ac rhabarbarina, itemque leniora diaphoretica, sub forma inprimis liquida diffusiori propinata, proficua non minus, quam necessaria deprehenduntur, quo acres humorum quisquiliæ a renibus, quantum fieri potest, avocentur, et per alias pariter vias educantur.

§. XVIII.

Quemadmodum emollientia, lubricantia, ac demulcentia sub nephritidis calculosæ, sabulosæ, et vix memoratæ scorbuticæ, arthriticæ etc. curatione primariis indicationibus præcipue satisfaciunt; sic maximum auxilium
 in

in nephritide stricte sic dicta seu inflammatoria a venæse-
 ctione, et temperantibus leniterque discutientibus antife-
 brilibus expectandum est. Phlebotomia in brachio insti-
 tuti, et interdum quoque, si inflammatio scilicet gravior ac
 refractaria existat, semel, immo bis, reiterari debet. Ex
 antorgasticorum, resolventium, leniterque discutientium
 classibus singula quidem huc pertinent, quæ in reliquis fe-
 bribus ardentibus et inflammatoriis profunt, præ reliquis
 nihilominus decocta avenacea et hordeacea, cum rasura
 cornu cervi aut eboris, rad. graminis arvensis, scorzone-
 ræ, althææ, taraxici etc. parata, ut et serum lactis dulce
 et acidulum, nec minus emulsiones ex aqua endiviæ, la-
 ctuæ, flor. acaciæ, borraginis, anagallidis rubræ, nym-
 phææ, amygdalis dulcibus, feminibus quatuor frigidis
 majoribus et minoribus, papaveris albi, et nitro depurato,
 largius addito, sese commendant. Externe discutiendi
 scopo laudatur camphora, et in principio pariter clysmata,
 fomenta, epithemata, et cataplasmata emollientia condu-
 cunt. Si inflammatio, quod adhuc notandum est, in ab-
 cessum abeat, facta ruptura, tempestive mundificantia et
 vulneraria interna, quæ postea recensere, adhibenda sunt,
 ne ulcus sordidum, difficillime iterum sanabile, inde ge-
 neretur.

IIIIX
 §. XIX.

Multi ex vix commendatis remediis, maxime au-
 tem venæsectio in pede, et aquea, nitrosa, atque acidula
 temperantia interna, magnopere etiam in dolore nephri-
 tico,

tico, a vehemēti congestione hæmorrhoidali oriundo, prodesse consueverunt, nec contemnendam pariter opem pediluvia, clysteres mere emollientes, sacculi hujus census, cum lacte costii, et ano impositi, itemque hirudines, externis venarum nodis adplicatæ, ferunt. Quod emollientia autem reliqua, quæ in speciebus præcedentibus regioni lumbari adplicantur, attinet, illa in principio saltem, et sub maximo doloris spasmodici vigore locum inveniunt, deinde vero ab ulteriori eorundem usu abstinendum erit, ne fibris renalibus nimia inducatur relaxatio, et cruor itaque majori impetu ad partes debilitatas ruat.

§. XX.

Ad ulcus sanandum a scriptoribus multa quidem ac varia laudantur, ast dolendum, quod effectus eorum, præsertim si ulcus aliquamdiu perduraverit, et lenta pridem febris illi juncta sit, rarissime voto ac spei respondeat. Externa enim remedia, ob situm partis affectæ remotiorem, nihil prorsus efficiunt, interna gelatinosa, mucilaginea, oleosa ac pinguis ulcerosæ materiæ acredinem solummodo mitigant, adeoque dolorem saltem aliquantulum minuunt, et mundificantia denique ac blanda traumatica balsamica, fractis jam viribus, ad locum exulceratum perveniunt, nec adeo multum itaque ad promovendam consolidationem amplius conferre possunt. Quicquid interea sit, medicus officio suo perfungi, et congrua pharmaca demulcentia, mundificantia ac consolidantia ægro præscribere tenetur.

D. Mili-

Militant inter ea, præter lac asininum et vaccinum, serum lactis dulce, hydromel, aliaque demulcentia, dudum recensita, 1) *decocta* ex rad. glycyrrhizæ, althææ, levistici, angelicæ, gentianæ rubræ, caryophyllatæ, anchusæ, hb. melissæ citrariæ, agrimonix, chamædryos nobilis, betonicæ, alchimillæ, flor. millefolii, hyperici, virgæ aureæ, sem. lini, fantonico, dactylis, jujubis, caricis pinguibus etc. 2) *electuaria* ex melle rosarum, syrupo dialthææ et de symphyto Fernelii, extract. cent. minor., card. bened., scordii, angelicæ, chamomillæ simpl., myrrha genuina, balsamo Peruviano, croco orientali etc., et 3) *pilulæ* ex terebinthina, lota non minus, quam liquida recenti, aloë rosata aut violata, gummi galbano depurato, extractis vix memoratis, balsamo Peruviano, et de Copaiva, myrrha, pulvere croci orientalis, granorum chermes etc. Hisce nonnulli rhabarbarum orientale, parva dosi ast sæpissime adsumtum, itemque radicem pareiræ bravæ, in decocto aquoso, aut pulvere usurpandam, addunt, eademque in renum atque vesicæ ulceribus specifica esse affirmant, immo, alii aquam calcis, tum vulgaris, tum calcis ostrearum aliarumque concharum (a), nec minus æthiopem mine-
ralem,

(a) RICHARDVS MEAD aquam calcis, non ex vulgari tamen calce viva, sed calce ostrearum aliarumque concharum infusione paratam, magnis extollit laudibus, eamque in calculosis quoque adfectibus subinde eximias plane vires lithontripticas exerere, in *Libello*, cui titulus, *Monita et Præcepta medica*, refert: „Veruntamen, l. c. p. 99. scribit, cum in re tanti momenti, nihil dissimulare, nihil celare oporteat; utilitatis publicæ

ralem, et tincturam antiphthificam valde deprædicant. Aquam calcis vivæ subinde exsiccandi sine admitto, æthiopis mineralis vero, ut et tincturæ antiphthificæ usum suadere nequeo, quoniam prior nunquam ad renes penetrat, et posterior forti, quam præstat, fibrarum constrictione, necessariam materiæ ulcerosæ excretionem facile impedit.

§. XXI.

De curatione doloris nephritici, ab adsuntis venenis-erodentibus, aut vermibus orti, seorsim multa tradere supervacaneum duco. Contra dicta enim venena quævis oleosa, pingua, mucilaginea et gelatinosa obtundentia, sæpius pridem in hac dissertazione allegata, in usum trahuntur,

„causa, quædam a doctissimo Roberto Whytt, medico Edin-
 „burgensi, experimentis comperta commemorare juvat. Ille
 „enim, cum incommodis, tum interdum etiam noxis, cele-
 „bris hujus antidoti (*loquitur autem de Specifico Urbontripico,*
 „*in Angha tunc temporis decantatissimo*) perpensis, omisso saponè,
 „vires quas haberet aqua calcis, non calce viva, sed rite cal-
 „cinatis ostrearum aliarumque concharum testis parata, ita ut
 „libræ septem aquæ testarum calcinatarum libræ uni affun-
 „derentur, experiri voluit. Res ipsi ex voto cecidit; et mul-
 „to quidem potentius calculum solvere hunc liquorem, quam
 „vulgarem aquam calcis, fragmentorum calculorum immer-
 „sionibus in utraque factis, facile didicit. Modum deinde
 „illam exhibendi ostendit; quatuorque libras adultos, pueros
 „pro ratione ætatis minus, quotidie bibere jubet. Non uno
 „autem exemplo felicem medicinæ hujus effectum compro-
 „bavit. &c.

huntur, er vermes, interdum, quanquam rarissime, in pelvi hospitantes, ita semper delitescunt, ut præsentia eorum, uti supra pridem dictum, nunquam medicis ante excretionem certo innotescat. Hisce accedit, quod anthelmintica, quæ, vera causa detecta, exhibenda forent, parum in hoc casu auxilii præsentent, necemque vermibus, ob vires sub transitu per sanguinem magnopere iminutas, vix aut ne vix inferre valeant. Ut nihil de magnitudine quorundam et forma singulari dicam, quæ sæpe impediunt, quominus, nisi extincti prius in putrilaginem resolvantur, vias angustas transeant, penitusque postmodum excludantur.

§. XXII.

Regimen diæteticum, sub curatione observandum, a practico rationali, si cujusvis causæ indolem specificam probe perpendat, facillime determinari potest, quum istud eo in genere redeat, ut singula, quæ naturam, causæ materiali similem, aut plus tamen minusve analogam, obtinent, aut eam tamen intendere valent, sedulo evitentur, et illa ex adverso adhibeantur et admittantur, quæ medicamentis, ob genii, viriumque similitudinem manus auxiliares porrigunt, vel nulla ad minimum operationi eorundem obstacula ponunt. Ad exponenda specialia descendere superfedeo, et huic itaque dissertatiunculæ, quum nihil singulare amplius pertractandum sit, finem impono.

01 A 6561

Nr. 11 (Teil mit zu
brunnen!)

ULB Halle

002 936 143

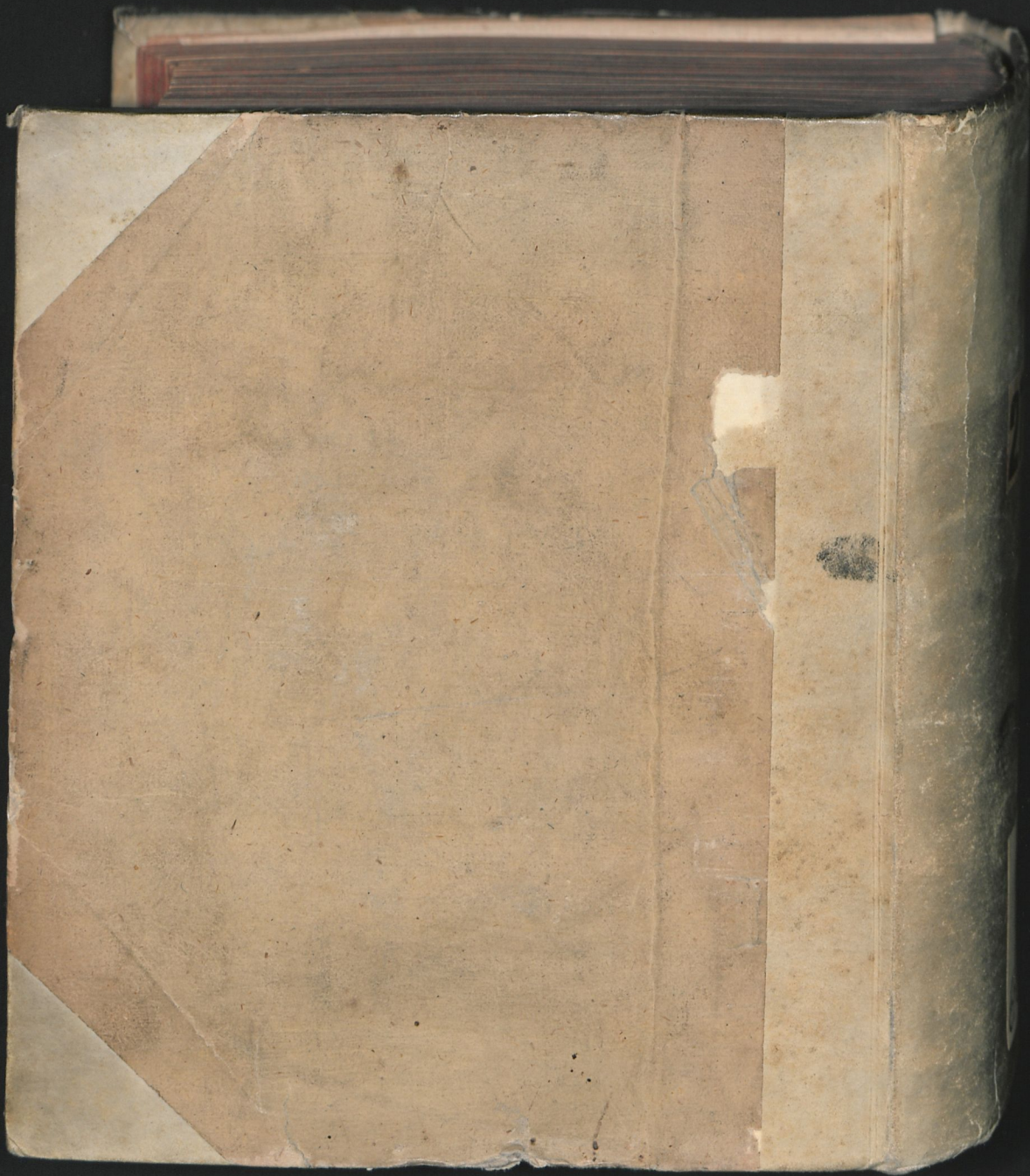
3

Sb.

1078

VD 17

DISSERTATIO INAUGVRALIS MEDICA
DE
PASSIONE NEPHRITICA

QVAM
CONSENSV GRATIOSAE FACVLTATIS MEDICAE
PRAESIDE

IOH. FRIDERICO CARTHEVSER

MED. DOCT. ET PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO
FACVLT. MED. H. C. DECANO

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMSIQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
RITE CAPESSENDIS

DIE DECEMBR. MDCCLIII.

H. L. Q. C.

PVBLCICE DEFENDET

IOHANNES GODOFREDVS ELLER

SANGERHVSANO THVRINGVS

FRANCOFVRTI ad VIADRVM

Typis IOHANNIS CHRISTIANI WINTERI, ACAD. REG. TYPOGR.

